

Så vill unga utveckla Västerbotten

Lärdomar från möten med unga

**YOUTH
UP NORTH**

**YOUTH
— 2030**

Inledning

Det finns något särskilt med möten med unga i Västerbotten. Oavsett om vi har stått i en gymnasal i Åsele, suttit runt ett bord på fritidsgården i Dorotea eller lyssnat på engagerade röster i Umeå, återkommer samma sak: unga vill vara med och påverka. Och de har mycket att säga – om vardagen, om framtiden och om platserna de kallar hemma.

Den här rapporten tar sin utgångspunkt i just de rösterna. Under 2024 och 2025 har unga, tillsammans med tjänstepersoner, politiker och civilsamhälle, samskapat idéer och lösningar kring frågor som präglar ungas liv i Västerbotten. Tre teman har återkommit i nästan varje samtal: arbete och utbildning, hållbara livsmiljöer och mobilitet. Frågor som i praktiken hänger tätt ihop. När bussen inte går påverkas skolan. När fritidsutbudet saknas påverkas tryggheten. Och när jobbmöjligheterna är få blir det svårt att se en framtid på den plats man älskar.

Det som gjort starkast intryck på oss är ändå inte problemen – utan vad som händer när unga och vuxna faktiskt möts på riktigt. Under det regionala hackathonet i december beskrev över 90 procent av de vuxna deltagarna att de fått en ökad förståelse för ungas situation i samhället. Samtliga upplevde att de hade lärt sig mer om hur ungas perspektiv kan inkluderas i deras eget arbete, och såg hackathonet som ett fungerande sätt att ge unga verkliga möjligheter att påverka. Nästan lika många menade att de lösningar som togs fram är fullt möjliga att genomföra.

För många unga var mötet lika betydelsefullt. Flera beskrev hur det var första gången de upplevde att vuxna beslutsfattare lyssnade på dem på lika villkor – och tog deras tankar på allvar. För oss bekräftar det något vi sett gång på gång: när unga får utrymme att bidra med sin kunskap och sina erfarenheter, stärks både framtidstro och kvaliteten i besluten.

För Youth 2030 Movement är ungas inflytande inte ett projekt eller ett tillfälligt initiativ – det är en princip. Ungar har rätt att vara med och forma sin vardag och sin framtid. Det kräver strukturer, mod och långsiktighet, men också just sådana möten där människor från olika håll får tänka tillsammans. I den här rapporten presenterar vi konkreta lösningar för att stärka ungas inflytande i Västerbotten. Lösningar som är förankrade i ungas vardag och framtagna tillsammans med dem som har möjlighet att göra skillnad.

Västerbotten är fullt av unga som vill bidra, skapa och bygga. De har idéer för sin egen framtid – och för länets. Nu handlar det om att ta vara på den kraften. Inte bara i ord, utan i handling.

Linda Tjälldén
Regionchef Norra Sverige
Youth 2030 Movement

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	4
2. Metod	6
2.1 Om Youth 2030 Movements metod för samhällsförändring	6
Steg 1: Separatistiska workshops - Idéverkstad.	6
Steg 2: Samskapande event - Hackathon.	7
Steg 3 och 4: Prioritering och implementering.	8
3. Vad har Youth 2030 Movement gjort i Västerbotten?	9
3.1 Lokala Idéverkstäder	9
3.2 Rättighetsdialoger	9
3.3 Lokala hackathons	9
3.4 Idéverkstäder på temat regional utveckling	10
4. Regionalt hackathon	12
4.1 Arbete & utbildning	12
4.2 Hållbara livsmiljöer	14
4.3 Mobilitet	16
4.4 Utvärdering av regionalt hackathon	17
5. Analys	19
6. Youth 2030 Movements rekommendationer	21

1. Bakgrund

Youth 2030 Movement är en ideell förening som arbetar nationellt för att stärka ungas inflytande i alla delar av det svenska samhället. Vårt arbete tar sin utgångspunkt i den statliga ungdomspolitik, där staten slår fast att unga mellan 13 och 25 år ska ha makt att forma sina liv och ges reella möjligheter till inflytande över samhällsutvecklingen. Unga beskrivs där som en rättighetsbärande grupp och som en central resurs för ett demokratiskt, hållbart och jämlikt samhälle.

Samtidigt visar både forskning och ungas egna erfarenheter att detta politiska mål ofta inte förverkligas i praktiken. Många unga upplever att deras röster väger lätt, att beslut fattas långt ifrån deras vardag och att de sällan bjuds in förrän ramarna redan är satta.

"Om vi fick vara med och bestämma hade vi känt oss sedda och hörda." – ungdom i Vindelns kommun.

Youth 2030 Movement startade som ett svar på detta glapp – mellan politikens ambitioner och ungas faktiska möjligheter till inflytande. Föreningen samlar demokratiexperter, unga ledare, barnrättskämpar och allierade vuxna i en gemensam övertygelse: om den statliga ungdomspolitik ska bli verklighet krävs mer än goda intentioner. Det krävs strukturer, arbetssätt och ett medvetet maktskifte i hur beslut formas.

Vår roll är inte att definiera vad ungas inflytande ska vara, utan att utveckla och tillämpa metoder som hjälper kommuner, regioner och andra offentliga aktörer att omsätta statens ungdomspolitiska mål i konkret handling. Genom maktmedvetna, samskapande processer skapar vi sammanhang där unga kan göra sina röster hörda och få faktisk påverkan – samtidigt som beslutsfattare får stöd i att öppna sina processer och ta tillvara ungas kunskap, engagemang och idéer.

Youth Up North är ett exempel på hur detta arbete kan bedrivas i praktiken. Satsningen startades på initiativ av Familjen Kamprads Stiftelse och Stenbecks stiftelse och drivs av Youth 2030 Movement. Syftet är att stärka ungas makt att påverka sina lokalsamhällen och därigenom bidra till mer livskraftiga landsbygder i norra Sverige. Vår utgångspunkt är densamma som i ungdomspolitik: framtidstro byggs när unga får vara med och forma både nutiden och framtiden.

Under fem år har Youth Up North samverkat med åtta kommuner för att stärka ungas delaktighet och inflytande över tid. Mellan 2020 och 2023 samarbetade vi med Dorotea, Boden och Arjeplog. Under perioden 2024–2026 samarbetar vi med Vindelns, Åsele, Sorsele, Haparanda och Övertorneå. Genom projektet möjliggörs att dessa kommuner kan anställa var sin ungdomskonsulent vars huvudsakliga uppgift är att skapa mötesplatser mellan vuxna beslutsfattare och unga samt bygga strukturer som ger unga ökat inflytande. Ungdomskonsulenterna arbetar tillsammans med kommun, civilsamhälle och näringsliv för att öka ungas inflytande och delaktighet i lokalsamhället.

En central del i arbetet är avsiktsförklaringar mellan Youth 2030 Movement och kommuner eller regioner. Dessa fungerar som gemensamma åtaganden för att långsiktigt stärka ungas delaktighet i demokratin. Avsiktsförklaringarna tydliggör hur parterna ska samverka – genom regelbundna kontaktvägar, kompetensutveckling, stöd till ungdomskonsulenter samt deltagande i nätverk och dialoger. Syftet är att bygga strukturer som gör ungas inflytande hållbart över tid och till en naturlig del av lokal och regional utveckling. I Västerbotten har Youth 2030 Movement tecknat avsiktsförklaringar med Region Västerbotten och Länsstyrelsen Västerbottens län.

Behovet av detta arbete är stort. Unga över hela Sverige upplever att vuxna inte lyssnar på dem, och nästan hälften av unga på landsbygden känner sig inte som en del av samhället. Många beskriver hur deras erfarenheter och perspektiv bortprioriteras, både för att de är unga och för att de inte bor i städer. De möter särskilda utmaningar kopplade till grundläggande levnadsvillkor: ett begränsat fritidsutbud, få möjligheter till ideellt engagemang, bristande kollektivtrafik samt ojämlik tillgång till trygg vård, utbildning och arbete.

Det saknas helt enkelt jämlika förutsättningar för unga att bo, leva och verka i landsbygder jämfört med i Sveriges städer. Samtidigt minskar befolkningen i varannan svensk kommun. Att involvera unga i samhällsutvecklingen är därför inte en symbolisk fråga, utan en avgörande del av kommuners och regioners möjligheter att skapa framtidstro, minska utflyttning och bygga långsiktiga lösningar för regional utveckling.

2. Metod

2.1 Om Youth 2030 Movements metod för samhällsförändring

Youth 2030 Movement har utvecklat en modell för samhällsförändring som består av fyra steg. Enligt Youth 2030 Movement så definieras unga som individer mellan 13-25 år. Youth 2030 Movement har utvecklat metoder med en maktkritisk utgångspunkt för hur en offentlig organisation kan göra unga delaktiga och ge dem inflytande. Den är till för offentliga organisationer som vill ta ett steg framåt i att skapa verklig delaktighet för unga. Genom att skapa arenor och processer där unga kan vara med och forma lösningar och där deras åsikter tas på allvar kan offentliga organisationer bidra till ett mer inkluderande och demokratiskt samhälle.

Arbetsätten syftar till att skapa hållbara, genuina samarbeten mellan unga och myndigheter. I ett sådant samarbete där unga röster får ta plats och tas på allvar får också de unga vara med och påverka de beslut som rör deras framtid.

För att det ska bli hållbart och långsiktigt är det viktigt att de unga är med i hela processen och initialt får sätta agendan och styra riktningen för sitt inflytande. Vi arbetar med samskapande processer där unga och beslutsfattare tillsammans utvecklar lösningar på hinder som unga identifierat. Det gör vi bland annat genom att förbereda både unga och vuxna inför de samskapande mötena för att säkerställa att unga får en starkare röst i processen.

Steg 1: Separatistiska workshops - Idéverkstad.

En idéverkstad är en 60-90 minuter lång workshop där unga leder andra unga. Idéverkstaden har till syfte att erbjuda ett tryggt och kreativt rum för unga att sätta agendan och problemformulering för frågor som berör deras liv och lokalsamhälle. Workshopen genomförs därför på ungas hemmaplan, exempelvis i skolan, i föreningen eller på fritidsgården. Från idéverkstaden får unga med sig verktyg för att påverka och möjlighet att sätta ord på saker som man som ung vill förändra i sitt lokalsamhälle eller kring ett särskilt tema.

Idéverkstadens faser består av olika delar där en bra grund läggs genom att tydligt beskriva varför de unga är på plats idag och också berätta om vad deras input kommer att användas till. Den första delen i själva workshopen är att bygga tilliten och värma upp med några olika övningar där unga får ta ställning till olika påståenden som öppnar upp till kortare diskussioner. Efter detta kan man, om det finns behov, prata mer om själva kontexten som vi arbetar med för att få en gemensam bild av området. Del två handlar om att unga får brainstorma om vilka hinder möter som hindrar unga från att leva det liv en vill leva. Efter detta arbetar unga fram lösningar på utmaningarna som identifieras under brainstormen.

Steg 2: Samskapande event - Hackathon.

Hackathon är steg två i Youth 2030 Movements modell för demokratiutveckling. Hackathon är en samskapande workshop där ungdomar, tjänstemän och politiker guidas genom en process där de får ta fram förändringsförslag utifrån de hinder och utmaningar som ungdomar under idéverkstäderna identifierar och prioriterar. Inför den samskapande delen av processen är det viktigt att skapa förutsättningar för beslutsfattare och unga att kunna mötas i ögonhöjd och diskutera lösningar tillsammans. Det är något som kan vara svårt både för vuxna och unga och därför jobbar vi med maktutjämnande verktyg inför hackathon, som vi kallar för empowerment och depowerment.

Vår empowerment är ett kunskapshöjande workshoppass som riktar sig till unga. I passet får unga lära sig om sina rättigheter, demokrati och hur det kan göra sin röst hörd. Unga får också reflektera över synen på unga som finns i dagens samhälle, öva på att bemöta härskartekniker och vi avslutar med att dela med oss av massa pepp. En depowerment är ett kunskapshöjande workshoppass riktat till vuxna som ska samarbeta med unga. Genom föreningens depowerment ger Youth 2030 Movement vuxna en interaktiv utbildning om ålder, makt, synen på unga och tillvägagångssätt som möjliggör delaktighet. Här växlar man mellan kunskapshöjande delar baserat på forskning såväl som lärdomar från Youth 2030 Movements innovationsarbete och gemensamma reflektion.

Hackathonets fyra delar liknar de som används i en idéverkstad men här arbetar både unga och vuxna tillsammans för att skapa kreativa och konkreta lösningar på viktiga samhällsfrågor. Processen mynnar ut i att grupperna har konkretiserat lösningar på problemet och skapat ett förslag på projektplan för hur det kan gå tillväga för att lösa problemet. Nedan finns en bild på den hackathon-kartan som användes under det regionala hackathonet i Umeå den 2 december 2025.

Steg 3 och 4: Prioritering och implementering.

Dessa är de två avslutande stegen som handlar om att göra verklighet av de förslag som kommit fram under processen. Här är fokus på att skapa arbetsgrupper, söka finansiering, implementera förslag i löpande arbete eller göra inköp - allt utifrån vilka förslag som kommit in. Denna process innehåller också återkoppling till deltagarna, då vi har genom erfarenhet och forskning sett att återkoppling är en vital del för att unga ska känna sig lyssnade på. Oavsett om det är något som blir genomfört eller det är något som inte går att genomföra, är det viktigt att återkoppla det till de unga deltagarna och ge dem en förklaring till varför förslaget fått ett visst utfall. Alla förslag från ett hackathon kommer inte vara direkt genomförbara utan arbetet efter handlar om att hitta gemensamma lösningar och att tillsammans med unga prioritera vilka av förslagen de helst vill se komma till verklighet. Det handlar om att tillsammans hitta lösningar för att kunna ta processen vidare.

Efter genomförd process är det dags att samla kraft och göra om processen igen. Ungas inflytande är inte en aktivitet som kan checkas av i en checklista utan en demokratisk process och en mänsklig rättighet som behöver upprepas om och om igen.

3. Vad har Youth 2030 Movement gjort i Västerbotten?

3.1 Lokala Idéverkstäder

Vi har under 2024 och 2025 genomfört 13 idéverkstäder i Vindeln, 12 i Åsele och 8 i Sorsele. Utöver dessa idéverkstäder har Youth Up North regelbundet ordnat andra arrangemang i kommunerna där unga varit delaktiga och fått komma till tals, bland annat genom olika aktiviteter som unga själva önskat, uppsökande arbete och olika typer av ungdomsråd.

Vi har träffat många unga i Åsele, Vindeln och Sorsele främst i åldern 12-15 år. Vi har också träffat unga i Norsjö, Malå, Skellefteå, Vilhelmina, Umeå och Lycksele. Det har lärt oss att unga i länet är i stort behov av mötesplatser där de får träffas och prata om saker som de tycker är viktiga. Många unga saknar framförallt vuxna som tar dem på allvar, lyssnar på dem och försöker implementera deras förslag. Där har ungdomskonsulenterna haft stor betydelse för ungdomarna genom att lyssna, hitta lösningar, ta vidare ungas förslag till beslutsfattare och involvera och återkoppla till unga i processen. Ungdomskonsulenter jobbar med

“Min åsikt är lika viktig som alla andras, den tas bara inte på allvar för att jag är ung. Vuxna anser att jag har för lite livserfarenhet för att kunna veta något.” - ungdom

Utöver detta har Youth 2030 Movements “Demokratifonden” delat ut bidrag till ungas gräsrotsorganisationer i Norr- och Västerbotten. Genom Demokratifonden har organisationer i Malå, Vilhelmina och Rödåsel i Västerbotten fått stöd när inom bland annat kultur, mötesplatser och ungas engagemang och organisering.

3.2 Rättighetsdialoger

Under 2025 genomfördes en rättighetsdialog i Sorsele, en i Vindeln och två i Åsele i samarbete med Länsstyrelsen Västerbottens län. Syftet var att diskutera barns och ungas rättigheter utifrån barnkonventionen och ungas roll som rättighetsbärare. Genom dialogerna var ambitionen att komplettera befintlig kvantitativ och generell rapportering med personliga berättelser och erfarenheter, bland annat inom skola, fritid, bemötande, psykisk hälsa, ekonomi, jobb och framtid.

“Jag blir alltid lyssnad på, men vuxna säger oftast att de ska göra saker men glömmer bort det. Typ ‘vi tar det efter lektionen’ men det glöms bort.” - ungdom

3.3 Lokala hackathons

Utifrån vår metod har vi under 2024 och 2025 genomfört sju samskapande hackathons i Dorotea, Vindeln, Åsele, Norsjö, Malå och Sorsele. Utifrån underlagen från idéverktädnerna, har vuxna beslutsfattare och unga tillsammans tagit fram

lösningar på olika problem. Utmaningen som vi fortsätter jobba med är att kommunerna ska gå från ord till handling och bygga strukturer som gör ungas inflytande möjlig på lång sikt. Ett exempel på ett hackathonförslag som har implementerats är etableringen av ett ungdomsfullmäktige i Vindeln för att förbättra strukturerna för ungdomars inkludering i kommunala processer.

“Jag känner nu att ens röst är lika bra som en vuxens röst” - ungdom

3.4 Idéverkstäder på temat regional utveckling

I Dorotea, Sorsele, Vindeln och Åsele genomfördes idéverkstäder på tre teman: **arbete och utbildning, hållbara livsmiljöer samt mobilitet.**

I Dorotea var majoriteten av unga nöjda med utbudet av aktiviteter och menade att de var anpassade efter behov och efterfrågan. Några unga kunde själva nämna över 35 aktiviteter som de kände till i kommunen och aktivt deltog i. Ett exempel på aktivitet som unga i Dorotea saknade var LAN. Däremot upplevde de en ökad känsla av otrygghet när de rörde sig i kommunen, bland annat på grund av vandalisering och trasig gatubelysning. Majoriteten av unga kände sig heller inte lyssnade på och unga uttryckte det som “min lilla röst förändrar ingenting”, hälften visste inte ens hur de kunde påverka i sin kommun och andra halvan visste till viss del. Att stanna i kommunen var däremot inte ett problem då det ansågs vara enkelt att få boende och ungdomarna visste hur man skulle gå tillväga för att skaffa en lägenhet.

I Åsele uttryckte de flesta att de var nöjda med att bo i Åsele och var stolta över exempelvis arrangemanget Åsele marknad. De tyckte också att det fanns ett brett utbud av sportaktiviteter, däremot uttryckte de som är intresserade av musik och kultur att de skulle vilja se mer möjligheter att spela i band. Åsele ungdomarna saknade butiker och snabbmatskedjor och menade att de var missnöjda med lärare och kvalitén på ishallen. Däremot tyckte alla som deltog på idéverkstan att de till viss del visste hur de kunde påverka i sin kommun.

Ungdomarna i Sorsele upplevde problem med dåliga vägar, bristande belysning och otrygga platser. En del unga var starkt kritiska till kollektivtrafiken och menade att busstiderna var få, resorna dyra och att man var beroende av bussen för att ta sig till skolan. De tyckte också att politiker på regional nivå prioriterade större orter, som Umeå, framför inlandet. Kulturutbudet upplevdes som till viss del begränsat för unga, men desto större utbud för äldre. Unga menade att de behövde åka till Luleå eller Umeå för att få se en bra konsert.

Vindelns idéverkstad syftade till att utforska vilka yrken unga i Vindeln drömmer om och vilka faktorer som får dem att trivas på en arbetsplats. Resultatet visade en blandning av lokala jobb-möjligheter och större framtidsdrömmar. Många nämnde yrken som frisör, medarbetare på ICA och i skolan, arbeten som i hög grad går att utöva i Vindeln. Samtidigt fanns ambitioner som sträcker sig bortom kommunens ramar, exempelvis fotbollsproffs, pilot och mordutredare. En viktig lärdom var att

många unga efterfrågade "lågtröskel jobb", enkla, tillgängliga ingångsjobb där man kan ta sina första steg in i arbetslivet. Det fanns en tydlig vilja bland ungdomar att arbeta, och lokala arbetsgivare har därför goda möjligheter att möta denna efterfrågan om de vågar satsa på unga. När de gäller vad som får unga att trivas på en arbetsplats var bra lön och trevliga kollegor viktigaste. Detta bekräftar också bilden av att många unga vill tjäna egna pengar för att känna sig mer självständiga.

4. Regionalt hackathon

Det regionala hackathonet hade som syfte att stärka ungas inflytande i regional utveckling, men också att ge beslutsfattare en konkret möjlighet att ta del av ungas perspektiv och idéer på ett strukturerat sätt. Deltagarna bestod av unga experter, tjänstemän och politiker från regionen samt civilsamhällsaktörer från Västerbotten. Det var 35 deltagare, varav 15 vuxna och 20 unga. De var indelade i åtta olika grupper där unga var i majoritet i varje grupp och de arbetade med tre olika teman. Tre av grupperna arbetade med utbildning och arbete, två av grupperna arbetade med mobilitet och tre av grupperna arbetade med hållbara livsmiljöer.

4.1 Arbete & utbildning

Bild på utmaningen som grupperna som diskuterade temat "arbete och utbildning" hackade.

Arbete och utbildning

"[Hemorten] är lugn och skön – men det känns som att man måste flytta för att ha en framtid".

Många unga har tydliga framtidsplaner och vill gärna redan nu kunna extrajobba för att tjäna pengar. En del tycker att det är tufft och svårt att behöva pendla eller flytta för att gå gymnasiet, och många unga upplever också att gymnasielinjer på mindre orter läggs ner. Andra berättar att det är svårt att få jobb för alla kräver erfarenhet men utan möjligheter att få erfarenhet så är det svårt att hitta jobb. Det saknas också kunskap om vad det går att jobba med, eller vad som är bristyrken i framtiden eller var det går att utbilda sig.

"Vi saknar ett gymnasium för att kunna stanna kvar på orten"

"Man vill ju alltid komma tillbaka, det måste ju bara finnas ett jobb att komma till"

I den aktualiserade regionala utvecklingsstrategin står det till exempel... "För att Västerbotten ska vara rikt på kompetenser, nu och i framtiden, krävs att många aktörer agerar tillsammans. Det handlar om att skapa möjligheter för alla invånare att delta i samhälls- och arbetslivet, samtidigt som arbetsgivare behöver kunna attrahera, utveckla och behålla kompetens i hela länet."

"Vi behöver jobb för att kunna betala för sånt vi vill göra, men reglerna gör att det är svårt att anställa någon under 16 år. Så vi kan inte få ett jobb, men vuxna klagar på att vi ber om pengar för allt, att vi är bortskämda för att vi vill göra saker. Hade jag kunnat få ett jobb där jag tjänade en rimlig lön hade jag inte behövt be mamma om en swish så ofta"

Det här är er utmaning att arbeta vidare med under dagen: Hur blir Västerbotten en plats där alla invånare har möjlighet att utvecklas och växa genom livet? Hur kan framtidens balans mellan jobb och fritid se ut i Västerbotten? Hur skapar vi möjligheter för fler unga att ta klivet in i sitt drömyrke?

I arbetet med temat arbete och utbildning beskrev grupperna hur utmaningarna slog särskilt hårt mot unga som bor utanför tätorterna och har långt till både skola och arbetsplatser. Många upplevde att det saknas tydlig information om vilka jobb som finns och hur man söker dem, och att ansvaret för att vägleda unga ofta faller mellan skola, arbetsgivare och kommun där ingen känner ansvar för frågan. Flera unga beskrev hur kontakter, snarare än kompetens, avgör möjligheten att få ett

första jobb, något som upplevdes som ett utbrett inslag av det som benämndes som "svågerpolitik".

Den lokala arbetsmarknaden beskrevs som liten och konkurrensen som hård. E-handelns framväxt har minskat antalet butiker och därmed också de ingångsjobb som tidigare varit vanliga. Samtidigt saknas i dag en gemensam bild av ungas situation i länet, och flera kommuner saknar både resurser och kompetens för att prioritera ungas etablering på arbetsmarknaden. Det leder till bristande matchning mellan jobb och arbetskraft och gör att många unga tvingas flytta för att påbörja gymnasiestudier, ta sitt första jobb eller skapa en trygg vardag. För unga som studerat i större städer är det ofta svårt att återvända, eftersom det saknas arbeten som motsvarar deras utbildning. Konsekvensen blir att kommunerna förlorar kompetens som annars hade kunnat bidra till lokal utveckling.

När deltagarna beskrev sina drömbilder återkom tre tydliga teman: trygghet, utveckling och livskraftiga samhällen. De formulerade en riktning mot kommuner med ett bredare bostadsutbud, fler utbildningsmöjligheter och en arbetsmarknad som kan ta emot unga året runt, inte enbart under sommarmånaderna. Deltagarna lyfte behovet av arbetsgivare som vågar satsa på unga, skolor som samarbetar tätare med näringslivet och mer flexibla arbetsformer som gör det möjligt att bo kvar även när jobben finns på annan ort. Tillgänglighet och fungerande kommunikationer beskrevs som avgörande, liksom behovet av stöd till körkort när bilen i praktiken är den enda vägen till självständighet.

De hinder som identifierades finns både på individ- och systemnivå. Brist på tid, pengar och kunskap samverkar med långa avstånd, svag kollektivtrafik, låg kommunal ekonomi och politiska prioriteringar som ofta utgår från stadens logik. Minskande befolkningstal och låga födelsetal försvårar möjligheten att upprätthålla service och skolor, samtidigt som lokala företag konkurreras ut av större aktörer. Arbetsgivarnas attityder nämndes återkommande och många unga beskrev dem som försiktiga och präglade av invanda mönster. Samtidigt upplevdes skolan inte ge tillräcklig kunskap om vilka jobb som faktiskt finns. Även lagar och administrativa system lyftes som bromsklossar som försvårar förändring och anpassning.

Trots dessa utmaningar framträdde en tydlig gemensam vilja: att bygga ett Västerbotten där unga, skola, arbetsgivare och samhällsaktörer arbetar tillsammans. Samverkan mellan skola och näringsliv sågs som avgörande för kompetensförsörjningen och för att unga över huvud taget ska få kännedom om vilka möjligheter som finns. Kollektivtrafik och andra logistiska lösningar pekades ut som centrala för att skapa rörlighet och attraktiva livsmiljöer. Deltagarna återkom också till betydelsen av lokalt engagemang och människor som vågar ta ansvar för utveckling.

Som en deltagare uttryckte det:

"Vi behöver ett Västerbotten där unga, arbetsgivare och skolan jobbar tillsammans för att det ska bli så bra som möjligt för alla."

4.2 Hållbara livsmiljöer

Bild på utmaningen som grupperna som diskuterade temat "hållbara livsmiljöer" hackade.

Hållbara livsmiljöer

"Det känns som att det är dyrare att vara ungdom här i Åsele än i de större städerna. Antingen ska man spela hockey och ha massa hockeyutrustning, eller så ska man rida vilket också är en dyr sport. Sen så ska man ha epa och betala bränsle, kortet och bilen. Eller så ska man köra skoter som också är svindyrt. Det känns som att det finns fler "billigare" aktiviteter i typ Umeå"

Vi möter unga som är stolta över sin plats, som trivs och vill att flera ska vilja bo i just deras kommun. Vissa beskriver tillgången på lägenheter som god, en hel del har också redan flyttat hemifrån för att gå gymnasiet på annan ort. Men många unga beskriver också att det händer för lite på fritiden på många platser runt om i Västerbotten, många unga berättar att det finns aktiviteter för barn - men att det saknas aktiviteter för unga. Det lyfts också att det finns ett begränsat serviceutbud på många platser, det pratas om kaféer, butiker och andra mötesplatser men också om sjukstugor och ungdomsmottagningar - och om polisens synlighet.

"Åsele är litet, alla känner alla och man träffar inte nya personer i vardagen, det är vår styrka men också vår svaghet"

I den aktualiserade regionala utvecklingsstrategin står det till exempel.. "Attraktiva och väl fungerande miljöer med möjligheter för en aktiv fritid gör det möjligt för fler att bo kvar, flytta hit eller besöka länet. Västerbotten har en mångfald av lokala livsmiljöer från fjällbyar till kuststäder."

"Vi hänger på busshållplatsen eller snurrubben på fritiden, då är det brutalt. Då är vi desperata."

Det här är er utmaning att arbeta vidare med under dagen: Hur blir Västerbotten en plats där fler vill bo, leva och verka - både när de är barn, unga, vuxna och äldre? Hur kan vi tillsammans bygga ett Västerbotten där ens hemort inte känns begränsande utan istället är en plats för utveckling och framtidshopp?

Unga beskrev att livsmiljöerna i många av Västerbottens mindre orter brast på flera sätt. Begränsad tillgång till transportmedel, få aktiviteter, avsaknad av mötesplatser och en arbetsmarknad som inte erbjuder jobb året runt gör vardagen svår att få ihop. Många unga upplever att arbetsgivare tvekar att anställa dem, och för de som bor långt från gymnasieskola eller utbildningsmöjligheter blir kostnader och långa resor ytterligare ett hinder. När kreativitet och engagemang inte tas tillvara ökar risken för en negativ spiral där utflyttning, minskad service och färre arbetstillfällen förstärker varandra.

Bakom problemen ligger både strukturella och ekonomiska faktorer. Många landsbygdskommuner saknar resurser att satsa på ungas behov, och små befolkningsunderlag gör det svårt att upprätthålla ett varierat fritidsutbud. Det finns ofta en glipa mellan vad unga efterfrågar och vad vuxna tror att de vill ha. På mindre orter förstärks dessutom sociala normer och rykten, vilket i kombination med en smal arbetsmarknad gör att unga sällan får förtroendet att ta de jobb som

finns. Bristande kollektivtrafik och nationella prioriteringar som inte gynnar glesbygd är återkommande delar av problematiken.

Konsekvenserna blir tydliga i ungas vardag: brist på aktiviteter leder till uttråkning och i vissa fall destruktiva beteenden. Utan möjligheter till jobb eller engagemang växer känslan av utanförskap, och allt fler väljer att flytta, vilket ytterligare försvagar lokalsamhället. För de som stannar blir handlingsutrymmet litet och sociala kontakter riskerar att väga tyngre än kompetens när man söker jobb. Det samlade behovet är tydligt: satsningar som stärker livskraft, trygghet och framtidstro i hela regionen.

I drömscenariot beskrev unga en region där människor kan leva rika och meningsfulla liv. En arbetsmarknad som är bred, engagerad och öppen för unga, bättre information om jobb och utbildningar och fler flexibla arbetsformer ses som viktiga byggstenar. Lika centralt är ett levande fritidsutbud med relokaler, mötesplatser, evenemang och aktiviteter för olika åldrar, sådant som gör att det känns möjligt att bo kvar. Som en ung deltagare uttryckte det:

"Om det fanns mer att välja på kanske fler skulle välja att bo i inlandet."

Mobilitet framträdde som en nyckelfråga. Gratis kollektivtrafik, tätare avgångar, billigare körkort och bättre vägar och trottoarer lyftes som konkreta steg som skulle göra vardagen mer tillgänglig. Unga drömmer också om ökad trygghet i skolor och offentliga miljöer, fler vuxna som engagerar sig och en starkare balans mellan stad och landsbygd.

Grupperna definierade många hinder för drömbilden: begränsad ekonomi, politiska prioriteringar som inte speglar landsbygdens behov, brist på engagerade vuxna och arbetskraft samt långsamma beslutsprocesser. Kollektivtrafikens svagheter, långa avstånd och små målgrupper gör satsningar svåra, samtidigt som urban norm och okunskap om glesbygdens villkor försvårar ytterligare.

Trots detta fanns tydliga gemensamma nämnare för hur utveckling kan ske. Ekonomiska resurser och en mer jämlik fördelning av skattemedel är centralt, liksom långsiktigt engagemang, fler arbetstillfällen och tillgång till lokaler, bostäder och utbildningsresurser. Unga efterlyste också synlig representation, fler mötesplatser och ett samhälle där deras perspektiv tas på allvar. Sammantaget visar deras berättelser att hållbara livsmiljöer kräver både politisk vilja, lokalt engagemang och konkreta satsningar som gör vardagen bättre – här och nu.

4.3 Mobilitet

Bild på utmaningen som grupperna som diskuterade temat "mobilitet" hackade.

Mobilitet

"Det går inte bussar överallt. Det är svårt att ta sig dit man vill i en rimlig tid om man inte har någon som skjutsar."

Många unga beskriver att det finns stora brister i **kollektivtrafiken** men också att det är svårt att förstå vem som bestämmer över olika delar av **kollektivtrafiken**. Ibland är det samordningen mellan schemaläggning och skolbussen som skaver. Unga som kör upplever att det är dåligt vägunderhåll eller bristande ekonomi som begränsar mobiliteten. Andra upplever att det känns otryggt att gå längs en del vägar på grund av dålig belysning.

"Man blir pank, jag åkte till Vilhelmina en helg och det kostade över 300 spänn. Det borde vara gratis för barn."

I den aktualiserade regionala utvecklingsstrategin står det till exempel... "Nedskärningar och ojämn tillgång till kollektivtrafik riskerar att öka ojämlikheten mellan platser och försvåra människors möjlighet att bo och verka i eller att besöka Västerbotten. Det är en särskild utmaning för unga utanför städer och tätorter som har få alternativ för att kunna förflytta sig till arbete och fritidsaktiviteter."

"Det behövs mer belysning ute på vägarna."

Det här är er utmaning att arbeta vidare med under dagen: Hur kan vi skapa möjligheter för unga att ta sig mellan olika platser i Västerbotten som både är tillgängliga, trygga och prisvärda? Hur kan resor mellan orter bli enklare, roligare och mer hållbara? Och hur kan vi se till att unga faktiskt kan röra sig fritt – oavsett om man bor i stan eller på landsbygden?

Unga beskrev en mobilitet som inte fungerar i praktiken. Dåligt vägunderlag, glest trafikerade bussar och skolskjuts som ersätter kollektivtrafik gör det svårt att ta sig till vänner, fritidsaktiviteter och ibland även skolan. När skolbussen är det enda alternativet stängs både unga som inte har rätt till skolskjuts och äldre utan körkort ute från resmöjligheter. Bristen på dialog mellan skola, länstrafik och unga leder dessutom till busstider som krockar med scheman och tvingar elever att vänta länge eller gå hem tidigare och missa undervisning.

Bakom problemen finns både ekonomiska och strukturella hinder. Regionens budget begränsar handlingsutrymmet och lagar och regler upplevs svåra att navigera, vilket gör att politiker drar sig för förändringar. Samtidigt saknas forum där unga kan vara med och påverka beslut som rör deras vardag.

Miljö- och klimatfrågor återkom också i diskussionerna. Flera grupper konstaterade att bussarna ofta går nästan tomma, inte för att unga inte vill åka, utan för att trafiken är för opålitlig. Därför efterfrågades framför allt utbyggd tågtrafik, särskilt på sträckor där rälsen finns kvar, samt bättre pendling mellan Umeå och närliggande inlandskommuner.

I avsaknad av fungerande alternativ har en stark bilnorm vuxit fram, något unga själva upplever som en ond cirkel: kollektivtrafiken används inte för att den inte fungerar – och den fungerar inte för att den inte används.

Konsekvenserna var påtagliga. Unga kände sig instängda och utestängda från aktiviteter, och beskrev hur detta påverkar både socialt liv och psykisk hälsa: *“Det är inte konstigt att unga inte gör så mycket när unga inte kan ta sig någonstans.”* Mobiliteten blir också avgörande för om man väljer att återvända efter studier eller jobb – många menade att bristande transportmöjligheter gör att hembygden tappar i attraktivitet.

I drömscenariot såg grupperna en region där det är enkelt att röra sig mellan orter och där kollektivtrafiken är anpassad efter människors liv, inte tvärtom. Gratis resor för unga och pensionärer, tätare turer, fler kvälls- och helgavgångar och möjlighet att resa över länsgränser sågs som grundläggande. Behovsstyrda lösningar, som virtuella hållplatser, anropsstyrd trafik och uppvärmda busskurer, skulle skapa trygghet i vardagen. Unga lyfte också idéer som samåkningsappar och framtida tekniklösningar som kan binda samman kust, stad och inland ännu bättre. För att trafiken ska fungera i närtid behövs dock enklare, men viktiga, åtgärder: bättre snöröjning, saltning och säkrare vägar.

Den övergripande känslan i visionen var frihet. Ett system där unga inte behöver vara beroende av föräldrar, där föräldrar slipper stressen att hinna skjutsa, och där barn och unga själva kan ta sig till aktiviteter och vänner. När kommunerna kommer närmare varandra växer både gemenskap, trygghet och framtidstro.

Hindren var i hög grad liknande som i andra teman: ekonomi, politiska prioriteringar och regler som gör förändring tidskrävande. Unga upplevde att frågor som rör dem sällan prioriteras och att kollektivtrafiken fastnar i en strukturell tröghet. Normerna kring bilåkande spelar också in – i norra Sverige ses bilen ofta som det enda realistiska alternativet. För att förändring ska ske behövs både nya satsningar och en förändrad syn på vad mobiliteten ska möjliggöra.

4.4 Utvärdering av regionalt hackathon

Efter det regionala hackathonet visade utvärderingarna tydligt hur både unga och vuxna upplevde dagen. En överväldigande majoritet av ungdomarna kände att de hade blivit lyssnade på och nästan lika många beskrev att de efteråt hade fått nya idéer om hur de själva kan påverka samhället. Bland de vuxna menade så gott som samtliga att de fått en djupare förståelse för ungas vardag och nya insikter om hur ungas perspektiv kan integreras i deras eget arbete.

Trots dessa positiva resultat framgick också en grundläggande utmaning: i varje kommun vi har besökt var det endast någon enstaka deltagare som visste vad regionen faktiskt ansvarar för. Det säger något viktigt om avståndet mellan unga och den nivå som fattar beslut om flera av de frågor som engagerar dem mest –

kollektivtrafik, regional utveckling och kultur. För många unga är det oklart var de ska vända sig när de vill lyfta sina behov eller påverka sin situation.

Att diskutera verkliga samhällsfrågor, snarare än hypotetiska scenarier, lyftes fram som särskilt värdefullt. Upplevelsen av att kunna påverka stärkte både ungas framtidstro och deras förtroende för politiker och tjänstepersoner – något som annars är svårt i många landsbygdskommuner.

Många vuxna besutsfattare beskriver att de ser ungas situation med nya ögon och att de efteråt har en bättre förståelse för vilka hinder och möjligheter unga möter i sin vardag. Flera menar också att unga ofta sitter på lösningar som vuxna missar: "Ungdomar har mer lösningar på dagens utmaningar än vad vuxna politiker har." Formatet upplevdes som konstruktivt, just därför att det gav konkreta ingångar till att fatta bättre beslut och rikta resurser rätt.

Samtidigt finns fortfarande utmaningar då en ungdom uttryckte att den hade "en större känsla av att beslutstagande lyssnar på en, men fortfarande en känsla av att ungdomar inte är den största prion." Den känslan visade sig också då en vuxen deltagare efter hackathonet i utvärderingen uttryckte att "det var bra att lyssna, men svårt att få resultat av detta."

Sammantaget menade både unga och vuxna att resultaten från dagen är något som går att bygga vidare på. De flesta upplevde att de förslag som togs fram är genomförbara, och både unga och vuxna uttrycker en vilja att ta ansvar för nästa steg, antingen genom fortsatt engagemang eller genom att ta med sig insikterna till sina respektive uppdrag. Hackathonet har därmed bidragit till ökat förtroende och en större vilja till samarbete mellan generationer.

5. Analys

Detta avsnitt bygger på en samlad genomgång av materialet från idéverkstäderna och det regionala hackathonet. Här synliggörs mönster, samband och strukturella villkor som formar ungas möjligheter att leva, verka och bo i Västerbotten.

Genomgången visar att de tre temana – arbete och utbildning, livsmiljöer och mobilitet – är tätt sammanlänkade och svåra att förstå var för sig.

Mobilitet framträder som en av de grundläggande förutsättningarna för att vardagen ska fungera. När bussar inte går, vägar är bristfälligt underhållna eller transportkostnaderna är höga uppstår en kedjereaktion som påverkar flera delar av ungas liv samtidigt. Det begränsar inte bara möjligheten att ta sig till skolan, utan påverkar även möjligheten att arbeta extra, delta i föreningsliv och upprätthålla sociala relationer. I förlängningen påverkar detta både viljan och möjligheten att bo kvar i den egna hemkommunen.

Ett återkommande mönster i materialet är betydelsen av samhörighet och delaktighet för hur unga upplever sina livsmiljöer. Hållbara livsmiljöer kan inte reduceras till fysisk infrastruktur såsom bostäder och vägar. Minst lika avgörande är

upplevelsen av att vara inkluderad, att få stöd i sin utbildning och att ges rimliga förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden. I ungas berättelser framträder strukturella hinder som ojämlik resursfördelning, små och pressade kommunala organisationer, centraliserad styrning och byråkratiska processer – faktorer som sammantaget påverkar livskvalitet och framtidstro.

När unga under idéverkstäderna fick frågan, "vet ni vad Region Västerbotten gör?", var det väldigt få unga som upplevde sig ha kunskap om vad Region Västerbotten gör. Materialet från hackathonet synliggör även ett tydligt avstånd mellan unga och regionala beslutsprocesser. Många unga upplever att beslut fattas långt ifrån deras vardag och utan deras medverkan. Kommentaren "*man ser att de existerar*" blir ett träffande exempel på den distans som finns till regionala beslutsfattare och den brist på inflytande som följer när fungerande forum för dialog saknas. Detta framstår som ett strukturellt problem snarare än ett uttryck för bristande engagemang från unga.

Samtidigt pekar ungas beskrivningar mot en gemensam riktning för Västerbotten. Värderna som trygghet, frihet och tillit till den egna förmågan återkommer genomgående. Den gemensamma drömmen handlar i grunden om framtidstro – om möjligheten att leva ett tryggt, hållbart och meningsfullt liv på den plats man själv väljer. Visionen som träder fram är ett Västerbotten där vardagen går ihop, där arbete och fritid ryms sida vid sida och där fungerande kommunikationer möjliggör delaktighet i hela länet.

För att närma sig denna vision krävs politiskt mod och en vilja att utmana normer som ofta utgår från storstäders perspektiv. Det handlar om att prioritera ungas delaktighet som en strukturell fråga och att skapa långsiktiga förutsättningar genom exempelvis utbildningsmöjligheter från kust till fjäll och ett närmare samarbete mellan skola och näringsliv. Mobilitet framstår även här som en nyckelfaktor, där investeringar i både infrastruktur och konkreta vardagsförbättringar – såsom uppvärmda busskurer, säkrare vintervägar och fler resmöjligheter även i mindre byar – får stor betydelse. Sammantaget pekar genomgången mot en tydlig riktning: ett mer sammanhållet, rättvist och framtidsinriktat Västerbotten där unga inte enbart ses som mottagare av politik, utan som aktiva medskapare av regionens utveckling. När vi sammanställer materialet från idéverkstäderna och hackathonet blir det tydligt att de tre temana inte går att betrakta var för sig. För unga hänger arbete, utbildning, livsmiljöer och mobilitet intimt samman.

6. Youth 2030 Movements rekommendationer

Dessa rekommendationer tar sin utgångspunkt i Youth 2030 Movements politiska krav om att ungas inflytande och livsvillkor inte ska vara projektberoende eller geografiskt ojämlika. För att kommuner och regioner ska kunna arbeta långsiktigt med ungas delaktighet krävs nationellt ansvarstagande i form av riktade och långsiktiga statsbidrag samt tydliga uppdrag. Utan sådana strukturer riskerar ungas inflytande att bli tillfälligt – trots god vilja på regional och lokal nivå.

6.1 Stärk ungas inflytande i beslutsprocesser

Youth 2030 Movements politiska krav på nationell nivå

Youth 2030 kräver att kommuner och regioner som inte redan har en ungdomsstrategi inrättar en tjänst med ansvar för ungas inflytande.

Ungdomsstrategien ska säkerställa att barn och unga ges reellt inflytande i beslut som rör dem och fungera som en brygga mellan unga och beslutsfattare. Youth 2030 har under flera års tid hjälpt kommuner och regioner att anställa ungdomsstrateger. Vi kan se att kommuner och regioner med ungdomsstrateger har en mer levande dialog med sina yngre medborgare och att trösklarna för att engagera sig och påverka utvecklingen i orten sänks.

Youth 2030 Movement kräver också att det finns inflytandeforum för unga i varje kommun och region. Myndigheten för ungdoms och civillsamhällesfrågor (MUCF) har slagit fast att det är viktigt att verka för att varje kommun ska ha någon form av inflytandeforum och i både Norge och Finland är det lag på att alla kommuner ska ha ungdomsfullmäktige. I Sverige saknas däremot liknande initiativ för att säkerställa ungas tillgång till inflytandeforum. Vi menar att det är hög tid att revidera kommunallagen för att göra det obligatoriskt för kommuner och regioner att ha ungdomsfullmäktige. Ett lagkrav skulle göra stor skillnad för unga i Sverige genom att säkerställa att alla unga, oavsett hemvist, kan få sina intressen representerade och har tillgång till en formell kanal för dialog med politiska beslutsfattare, bland annat genom motionsrätt till kommunfullmäktige eller regelbundna möten med kommunstyrelsen. Det skulle stärka ungas inflytande lokalt såväl som engagemang.

Inrättandet av inflytandeforum är en långsiktig satsning som kräver resurser. Därför är det viktigt att regeringen parallellt med lagkrav på kommuner inrättar ett statsbidrag för kommuners arbete med barn och ungas inflytande och delaktighet. På så sätt kan regeringen verka för att barn och unga från hela landet får sina intressen representerade lokalt.

Vad detta innebär på regional nivå i Västerbotten

Unga i Västerbotten uttrycker en tydlig vilja att vara med och forma den regionala utvecklingen, men saknar ofta forum där deras perspektiv får verkligt genomslag. För att möta detta behöver ungas inflytande byggas in i regionens ordinarie

strukturer. För att inflytandet ska hålla över tid krävs både tydliga mandat och funktioner som kan bära arbetet i mötet mellan unga och beslutsfattare.

Därför ser Youth 2030 Movement att Region Västerbotten ska:

- tillsätt en regional tjänsteperson till exempel i form av en ungdomsstrateg med ansvar för ungas inflytande i regionen
- inrätta ett regionalt ungdomsfullmäktige med representation från länets kommuner
- när unga ges inflytande behöver det finnas tydliga mandat och en plan för återkoppling så att deltagande leder till någon form av konkret handling

6.2 Stärk dialogen med unga och gör den begriplig och meningsfull

Youth 2030 Movements politiska krav på nationell nivå

Youth 2030 kräver att regeringen beslutar att införa nya bestämmelser i Kommittéförordningen som säkerställer att statliga offentliga utredningar som berör barn och unga ska inhämta erfarenheter och åsikter från barn och unga samt redovisa konsekvenser för deras rättigheter.

Utvecklingen av nya rutiner och forum för att stärka ungas inflytande är en långsiktig satsning som kräver resurser. Därför är det viktigt att regeringen inrättar ett statsbidrag för kommuner och regioners arbete med barn och ungas inflytande.

Vad detta innebär på regional nivå i Västerbotten

Många unga beskriver att vuxna ofta pratar om unga, men mer sällan med unga. Samtidigt upplevs regionen av många unga som avlägsen och svår att förstå, trots att regionens ansvar rör frågor som har stor betydelse i deras vardag. Därför krävs former för meningsfull dialog och återkoppling. För att dialog ska bli meningsfull behöver den vara långsiktig, begriplig och en självklar del av regionens ordinarie arbetssätt – inte enstaka insatser. Dessutom krävs återkoppling, för dialog saknar återkoppling eller tydlig koppling till beslut riskerar den att skapa ökad misstro snarare än delaktighet.

Därför ser Youth 2030 Movement att Region Västerbotten ska:

- inför ett regionalt styrdokument för ungdomspolitik till exempel en regional strategi för ungas inflytande och en handlingsplan för regionens arbete med ungas inflytande
- utveckla en ungdomsanpassad kommunikation som tydliggör regionens ansvar inom exempelvis kollektivtrafik, kultur, vård och regional utveckling
- inrätta regelbundna medborgardialoger där unga möter politiker och tjänstepersoner kring konkreta vardagsfrågor

- säkerställa systematisk återkoppling till unga som deltar i dialoger, oavsett utfall
- säkerställa att ungas perspektiv integreras tidigt i regionala strategier, satsningar och beslutsprocesser

6.3 Säkerställ mobilitet som en demokratisk förutsättning

Youth 2030 Movements politiska krav på nationell nivå

Youth 2030 vill se att alla unga har jämlika förutsättningar att ta sig till utbildning, arbete, fritid och samhällsengagemang – oavsett var i landet de bor. Mobilitet ska ses som en rättighets- och jämlikhetsfråga.

Vad detta innebär på regional nivå i Västerbotten

Unga i Västerbotten beskriver bristande mobilitet som ett av de största hindren för att kunna leva ett självständigt liv. Möjligheten att ta sig till utbildning, arbete, fritid och samhällsengagemang är inte en servicefråga, utan en grundläggande förutsättning för delaktighet och jämlikhet. När möjligheterna att resa mellan orter brister begränsas ungas livsval och demokratiska deltagande. För att möta detta krävs ett samspel mellan nationella styrmedel och regionalt ansvar, där kollektivtrafik, trygghet och tillgänglighet är avgörande för att unga ska kunna bo kvar eller återvända.

Därför ser Youth 2030 Movement att Region Västerbotten ska:

- inrätta kostnadsfria resor för unga, särskilt i glest befolkade områden
- utveckla behovsanpassad och flexibel kollektivtrafik som utgår från ungas vardag
- prioritera trygghet och framkomlighet vid hållplatser, skolvägar och gångstråk
- pröva kompletterande mobilitetslösningar där kollektivtrafiken inte räcker till genom exempel beställningstrafik eller reslösningar kopplade till särskilda aktiviteter

6.4 Stärk ungas etablering i arbetslivet

Youth 2030 Movements politiska krav på nationell nivå

Youth 2030 kräver att unga ges jämlika möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Offentliga aktörer ska ta ansvar för att sänka trösklar, stärka övergången mellan skola och arbetsliv och motverka åldersbaserad diskriminering.

Vad detta innebär på regional nivå i Västerbotten

Unga vill bidra, arbeta och kunna välja sin bostadsort, men möter strukturer som försvårar inträdet på arbetsmarknaden. För att möta framtida kompetensbehov behöver offentliga aktörer ta ett aktivt ansvar för att skapa fungerande övergångar

mellan utbildning och arbetsliv, särskilt i glesa och landsbygdspräglade delar av länet. Hinder i form av begränsade ingångsjobb, otydliga vägar och bristande förtroende behöver vara prioriterade frågor.

Därför ser Youth 2030 Movement att Region Västerbotten ska:

- stärka samverkan mellan skola, näringsliv och offentlig sektor
- utveckla regionala yrkes- och branschmöten för unga
- verka för fler former av extrajobb och ingångsjobb, även utanför sommarlovet

6.5 Säkerställ tillgång till kultur, fritid och trygga mötesplatser

Youth 2030 Movements politiska krav på nationell nivå

Youth 2030 kräver att alla unga har tillgång till kultur, fritid och trygga sammanhang – oavsett bostadsort. Kultur och mötesplatser ska ses som en del av ett jämlikt och hållbart samhälle.

Vad detta innebär på regional nivå i Västerbotten

Unga beskriver hur tillgången till mötesplatser och kultur varierar kraftigt mellan olika delar av länet. För att stärka livskvalitet och framtidstro krävs satsningar som når hela Västerbotten. Tillgång till kultur, fritid och trygga sammanhang är inte ett komplement till regional utveckling, utan en grundläggande förutsättning. När mötesplatser saknas eller centraliseras riskerar unga att förlora både gemenskap och inflytande över sin egen vardag.

Därför ser Youth 2030 Movement att Region Västerbotten ska:

- stödja ungdomsdrivna och flexibla mötesplatser
- säkerställa att kulturskolor finns i varje kommun i länet
- stötta ungt arrangörskap i hela länet och stärka ungas förmågor för att självständigt kunna genomföra kulturarrangemang
- säkerställa att regional kultur når brett i kommunen genom turnerande produktioner och subventionerade, mer tillgängliga resor för unga kulturkonsumenter eller kulturutövare

“Man ser att de existerar”

**YOUTH
UP NORTH**

 region
västerbotten

www.youth2030.se